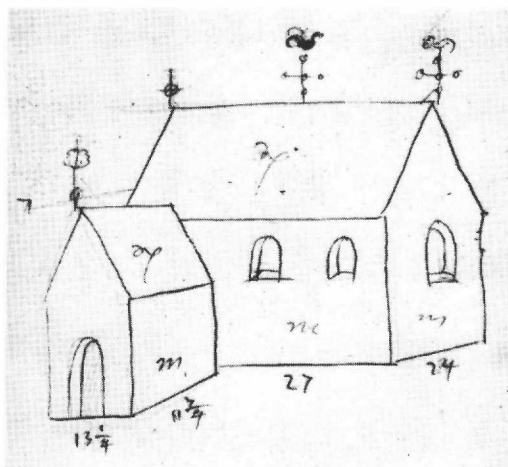

Österfärnebo kyrka. Efter teckning år 1690 av Ulf Christofersson.

1. Österfärnebo kyrka

Pl. 1

Litteratur: B 1091, L 1046. Ransakningarna 1684 (F 1 9: 5, KB; tryckt i Ransakningar efter antikviteter vol. 1, 1960, s. 183); Ulf Christofersson, Gästerikelandz Antiquiteter (F 1 7b, KB) nr 9; J. Peringskiöld, Monumenta 5 (Fh 5, KB); E. Alrot, De Gestricia, Pars prior (diss. O. Celsius, 1720) kap. III, § VII s. 37f.; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 2, s. 48; N. J. Ekdahl, Samlingar A 14Db (ATA), Berättelse till Vitterhetsakademien om de Wettenskapliga Forskningsresor, som blifvit företagne åren 1827–1830 i Norrland, uppsatt och afgifven 1833 (ATA, Norrländska saml. II H); C. Säve Brev till P. A. Säve den 25/9 1851 (G 267, UUB); L. E. Åhrman, Beskrifning öfver Provinsen Gestrikland (1861), s. 143; C. F. Wiberg, Berättelse öfver Antikvariska Forskningar i Gestrikland år 1864, s. 21 (ATA, tryckt i Meddelanden af Gestriklands Fornminnesförening 1889–1890 under rubriken »Antikvariska undersökningar»); Protokoll, hållet vid Öster Fernebo kyrkoråds sammanträde den 4/10 1891; Protokoll, hållet vid ordinarie kyrkostämma med Öster Fernebo församling den 20 dec. 1892; E. Ihrfors, Gestricia sacra (ATA), s. 30; E. Salvén, Anteckning 1917 (ATA), Bonaden från Skog (1923), s. 144; Sverige (utg. av O. Sjögren) bd 6 (1924), s. 201; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 128; A. Enqvist, Skrivelse till Riksantikvarien den 14/6 1928 (ATA); Skrivelse från Riksantikvarieämbetet den 3/8 1928 (ATA); M. Stenberger, Hälsingland och Gästrikland (Svenska turistföreningens resehandböcker XXXIV, 1928), s. 229; E. Hellén, Skrivelse till Riksantikvarien den 4/1 1929; E. Bellander, Inventering av fasta fornlämningar i Öster Färnebo Sn 1931, Fornlämning N:r 9 (ATA), Gästriklands järnåldersbebyggelse (Från Gästrikland 1938), s. 36 och 38; V. Lindholm, Ur Österfärnebo sockens krönika (i: Norrlands Posten den 27/2 1932), Öster-Fernebo sockens krönika (1932), s. (60), 76, 77; K. Hedlund, Österfärnebos sockens fasta fornlämningar (i: Gefle Dagblad den 24/8 1933); E. Andrén, Österfärnebo kyrka (i: Sveriges kyrkor, Gästriklands landskyrkor, 1936, s. 314; R. Norberg, Förteckning över lösa föremål av historiskt eller konstnärligt värde, 1939, s. 6 (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering 1945 (ATA), Skrivelser till Riksantikvarieämbetet den 23/9 och 1/10 1976 (ATA).

Äldre avbildningar: Ulf Christofersson, teckning 1690 i a. a.; Hadorph och Christofersson, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 1091); Salvén, foto 1917 (ATA); A. Enqvist, foto 1927 (ATA); Bellander, foto 1931 (återgivet i Gästriklands järnåldersbebyggelse 1); V. Lindholm, foto 1932 (återgivet i Öster-Fernebo sockens krönika, s. 76).

Runstenen är uppställd på en tegelsockel inne i vapenhuset (tornets bottenvåning), omedelbart till vänster (N) om torningången. Se Pl. 1. Stenen är upptill fäst vid västra väggen med två järnkrampor.

Den äldsta uppgiften om runstenen lämnas i en »Ransakning», utförd i »Färnebo d. 6. 7. och 8. Octob:» 1684. Sedan en runsten »under Kyrckiodöören» omtalats, ges följande beskrivning, som otvivelaktigt åsyftar Gs 1: »Men finnes en Runnsteen desuthan fram på Kyrckiogården liggandes, nästan lik

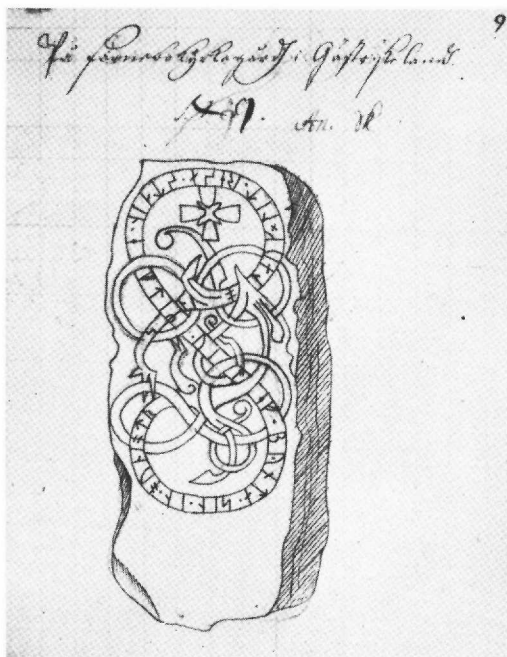

Fig. 3. Gs 1. Österfärnebo kyrka. Efter teckning år 1690 av Ulf Christofersson.

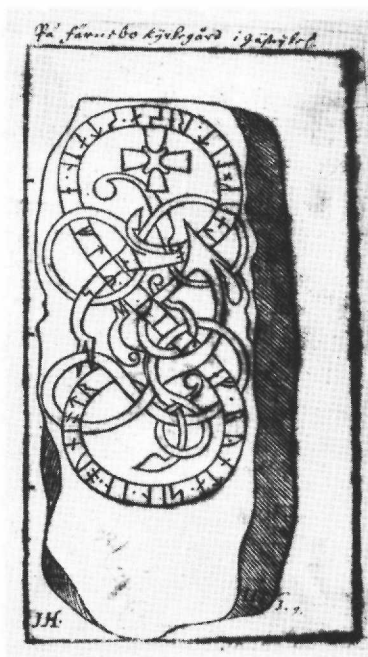

Fig. 4. Gs 1. Österfärnebo kyrka. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 1091).

ett flatt baketrog, hwilkens påskriffit ofwanb:e Vennæsius, tillijka med det som medh Munkestyhl skrifwit är på stoore Klockan, gutin A:o 1529, uthi Gustavi I tijdh, aftagit.»¹

På Ulf Christoferssons teckning av runstenen anges platsen vara »På Färnebo kyrkegårdh i Gästrijkelandh». Se fig. 3. Samma platsuppgift är skriven på träsnittet i Peringskiölds *Monumenta*; se fig. 4. (B 1091: »På kyrkogården».) – Alrot uppger i *De Gestricia* (1720), att bland de tio runstenar som han undersökt i Gästrikland också var en »på Färnebo kyrkogård» – *in cæmeterio templi Ferneböensis*.² – Ovanför sin uppteckning av inskriften i juli 1726 har Celsius antecknat »Fernebo i Gestrike-land. En wacker sten uprätt straxt bredewid Kyrkio gafwlen på kyrkiogården»; han tillägger: »ganska wacker ritning»; se fig. 5. – Carl Säve besökte Österfärnebo kyrka den 16 september 1851 under sin forskningsresa i Gästrikland: »Vid Färnebo kyrka söktes förgäves 2 runstenar; de voro förstörda.» (Se vidare det ovan i Inledning s. 18 citerade brevet till P. A. Säve.) – L. E. Åhrman nämner runstenen i *Beskrifning öfver Provinsen Gestrikland* (1861): »Omkring kyrkan äro en mängd större och mindre ättehögar belägna, och då sådana för öfrigt sparsamt förekomma, så är anledning att förmoda det trakten kring kyrkan först blifvit bebyggd. I vapenhusdörren är en runsten insatt [= Gs 2] ... och på kyrkogården står en dylik.» Det är emellertid uppenbart, att Åhrman ej själv har sett runstenen; han har hämtat sin uppgift om stenen i *Bautil* (B 1091). Jfr Gs 2, s. 30. – C. F. Wiberg kunde tydligen ej finna Gs 1 under sin forskningsresa år 1864.³ Detta framgår av hans reseberättelse, där det under rubriken

¹ Erik Wennesius var Hadorphs aktuarie i Antikvitetskollegiet. Han hade sänts till Gästrikland på en antikvarisk forskningsresa, men om han verkligen ritat av runstenen vid sitt besök i Österfärnebo är mycket ovisst. I alla händelser har inga som helst teckningar av hans hand bevarats.

² Om *De Gestricia*, den äldsta beskrivningen av Gästrikland, se Inledning ovan s. 15.

³ Lektorn i historia vid läroverket i Gävle C. F. Wiberg var, då han företog sin här nämnda forskningsresa, ordförande i den ganska nybildade Gestriklands Fornminnesförening. Se vidare Inledning, ovan s. 20.

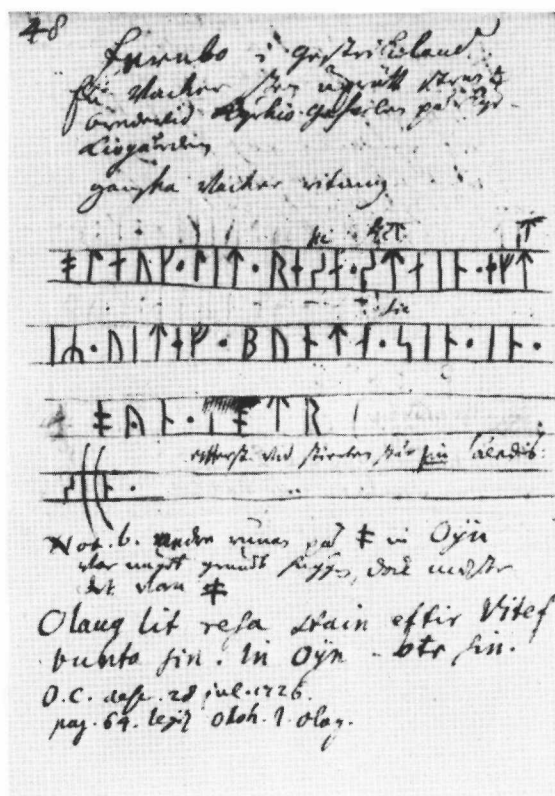

Fig. 5. Gs 1. Österfernebo kyrka. Efter uppteckning av O. Celsius (F m 60: 2).

»Fernebo Socken» heter: »10 Aug. företog ref., i sällskap med Tit. Söderholm, åtskilliga antiquariska efterforskningar inom Fernebo sn. Först efterfrågades Runstenarne, B 1092 [= Gs 2] och 1093 [= Gs 3]; men ingen hade om dem ringaste kännedom, ej heller kunde de resande genom eget eftersökande å kyrkogården, i kyrkan och grannskapet deromkring anträffa ringaste spår efter 1092 [= Gs 2], som dock skall varit 'i Vapenhusdörren'.»

Anledningen till att lektor Wiberg och »ritläraren» Söderholm ej fann runstenen »å kyrkogården» var av allt att döma, att den då hade lagts som tröskelsten i ett år 1830 uppfört sockenmagasin, beläget vid den nuvarande kyrkogårdens sydöstra hörn. Den gamla kyrkan (från 1200-talet) hade det året nedrivits och magasinet hade till stor del byggts med sten från medeltidskyrkan. Vid detta tillfälle hade tydligen också runstenen tagits från sin plats på kyrkogården för att användas som tröskel till magasinbyggnaden.

På grund av en hemställan från Gestriklands Fornminnesförening flyttades runstenen från denna sin plats i magasinets tröskel år 1891. I ett protokoll, »hållet vid Öster Fernebo Kyrkoråds sammanträde i kyrkans sakristia d. 4 oktob. 1891» heter det: »Med anledning af Gestriklands fornminnesförenings skrivelse, som upplästes, beslöts att från sin nuvarande plats i sockenmagasinet borttaga den omskrifna runstenen, då framledes får beslutas om det ställe, der densamme bör uppresas.» Vid ordinarie kyrkostämma den 20/12 1892 utsågs ordföranden F. L. Ångman »att med biträde av Byggmästare Klintberg i Gysinge, låta till förvarande borttaga den runsten, som ligger vid ingången till sockenmagasinet, vilket skulle ske på magasininkassans bekostnad».

Någon förflyttning blev tydligen ej av vid detta tillfälle. Först år 1917(?) ställdes runstenen in i vapenhuset. Detta framgår av ett kort meddelande till Riksantikvarien: »Runsten nyligen inställd i Öster Fernebo kyrkas vapenhus, har förr legat såsom tröskel till sockenmagasinet på platsen ...

E. Salvén okt. 1917.» – *Sverige* (1924): »På kyrkogården och i vapenhusdörren hafva åtminstone förr funnits runstenar.» – När Arvid Enqvist 1927 besökte kyrkan, konstaterade han, att runstenen, »vilken av Liljegran uppgives stå på kyrkogården insatts i kyrkans vapenhus, där den stod löst lutad mot ena väggen vid ingångsdörren till kyrkan». Enqvist tillägger: »Vid en visitation, som ärkebiskop Söderblom höll i församlingen för ett par år sedan, upptäcktes stenen liggande som 'trappsten till en bod', varefter stenen genom ärkebiskopens försorg insattes i vapenhuset. Då stenen har lätt att flagra på ytan torde dess rätta plats för framtiden vara, där den nu står. Emellertid bör stenen dels sättas på en liten sockel av trä samt fastsättas vid väggen med ett par metallkrampor.» De föreslagna åtgärderna vidtogs, och pastorsämbetet kunde den 4/1 1929 meddela, att »den runsten, som fordom stått på Österfärnebo kyrkogård . . . placerats på en låg sockel av trä och fastsatts vid väggen». Smärre förbättringar med runstens uppställning gjordes år 1954 i samband med kyrkans invändiga restaurering.

Grå sandsten. Höjd 195 cm, bredd upptill (mitt över korset) 70 cm; bredden vid basen är 75 cm. Tjocklek omkring 16 cm. Största runan är 6,5 cm, den minsta (1 s) är 4 cm. Ristningen är i stort sett tydlig; endast i stenens vänstra kant har några runor mot slutet av inskriften skadats.

Inskrift:

sníolauk · lit · resa · stain · eftir · uilef · bunta · sin · in · oyniotr

5 10 15 20 25 30 35 40 45

Sníolaug let ræisa stæin æftir Vilæif, bonda sinn, en Øyniutr.

»Snölög lät resa stenen efter Vilev, sin man. Och Önjut ristade.»

Till läsningen: Inskriften börjar icke vid det stora drakhuvudet utan vid den smala stjärten, som har formen av en fot. Före 1 s finns inga spår av skiljetecken. 1 s har formen r ; samma form har s-runorna 14 och 16; däremot har 36 s formen h . 2 n har ensidig bistav. 3 i är ej stunget. 4 o har dubbelsidiga, åt höger uppåtriktade bistavar. I 5 l utgår bistaven från ramlinjen. 6 a har dubbelsidig bistav. 7 u är ej stunget. I 8 k finns mellan huvudstav och bistav en grund, ojämn fördjupning; den är knappast huggen. Efter 8 k finns en relativt stor urgröpnung med ojämna kanter; den skall troligen uppfattas som ett skiljetecken (en punkt, ej ett kryss). 10 i är ej stunget. I 11 t utgår bistavarna från ramlinjen. 13 e är stunget med en rund punkt. 15 a har dubbelsidig bistav. I 17 t utgår bistavarna från ramlinjen. I 18 a är bistaven mycket kort till höger om huvudstaven. 20 n har ensidig bistav. Av 21 e är endast övre hälften bevarad; runans nedre hälft har förlorats i en kantskada. I brottkanten finns en rundad fördjupning, som sannolikt är spår av en punkt. Den skadade runan torde därför ha varit stungen (e). I 23 t är den vänstra bistaven mycket grund; den högra utgår från ramlinjen. 26 u är ej stunget, ej heller 27 i. 29 e är tydligt stunget med en rund punkt. I 33 n är bistaven mycket kort till vänster om huvudstaven; runan har snarast haft ensidig bistav liksom 38 n. 39 i är ej stunget. Efter denna runa finns en »hylla» i ristningsytan. På denna kan svaga rester av en n-runa ännu iakttagas; av denna runa, 40 n, har endast mellersta delen med den ensidiga n-bistaven bevarats. 41 o har dubbelsidiga, mot huvudstaven vinkelräta bistavar. 42 y är stunget med en grund punkt. 43 n har förlorat övre hälften i kantskadan. Av n-bistaven endast ett svagt spår. Även runan 44 (i) har förlorat övre hälften. 45 o har förlorat huvudstaven ovanför övre bistaven samt övre bistavens vänstra del. I 46 t är vänstra bistaven skadad och otydlig. Efter 47 r finns i slingan endast några grunda och otydliga fördjupningar, som ej är huggna.

Hadorph och Christofersson: Skiljetecknet efter 8 k uppfattas som ett kryss; 32 y och 42 u. – På träsnittet har 31 b felaktigt återgivits som r. – Celsius läser: **olauk · lit · resa · stain · eftir · uilef · bunta · sin · in · oyn · iotr sn**. Läsningen av de två sista runorna (sn) kommenterar han på följande sätt: »effterst wid stierten står sin såledis», varefter han ritar runorna s och n med en kort ornamentslinga

mellan (se fig. 5). Celsius har tydligen i sin läsning flyttat inskriftens två första runor, som ingår i namnet **sníolauk**, och placerat dem som slutrunor i inskriften. Anledningen till att han gör denna operation är otvivelaktigt, att slutet av inskriften föreföll honom alltför abrupt formad (se nedan). Om 45 **o** anmärker Celsius, att nedre bistaven »war något grundt huggen, dock måste det vara **þ**». Se fig. 5. – Bellander, som ritar av inskriften i sin inventering 1931, betecknar följande runor som skadade: 8 **k**, 20 **n**, 21 **e**, 40 **n**, 43 **n**, 44 **i** och 45 **o**. Han uppfattar 29 **e** som **i** och ser ett skiljetecken efter 47 **r**.

V. Lindholm, som på Öster-Fernebo hembygdsförenings uppdrag utgav (år 1932) socknens historia, åstadkommer följande översättning: »(Snio)lög lät resa stenen efter Fritjof(!), sin make, i Ön ättad.» – En bättre översättning lämnar E. Bellander i *Gästriklands järnåldersbebyggelse* (1938): »Snölög lät resa sten efter Vilef sin make men Önjot . . .» De tre punkterna visar, att Bellander har uppfattat inskriften som ofullständig i slutet. Tolkningen återges i *Sveriges kyrkor* (1936) och i R. Norbergs förteckning över lösa föremål av historiskt eller konstnärligt värde i Österfärnebo kyrka; dock har där inskriftens första namn fått den egendomliga formen »SN(I)PLANK».

Inskriftens slut – **in · oyniotr** – har allmänt uppfattats som dunkel. Celsius återger, tydligen därför att slutet har förefallit honom egendomligt, inskriften på följande sätt: »*Laug lit resa stain eftir Vitef bunta sin. In Oyn – otr sin.*» Celsius har sålunda försökt få inskriften mera »normal». Uppenbarligen har hans strävan varit att nå fram till en läsning som skulle möjliggöra tolkningen . . . »och (efter) Oyn [uppfattat som ett kvinnonamn], dotter sin».

Erik Brate, som ej själv har undersökt inskriften utan bygger på Hadorphs och Christoferssons läsning, har tvekat inför de två sista orden. Han skriver, att inskriftens två avslutande ord »mähända angiver ristaren, fast verbet 'högg, ristade' fattas . . . Mähända är dock Önjot ingen ristare utan en annan släkting, som deltagit i stenens resning.» (*Svenska runristare*, s. 128.)

Nu finns det emellertid klara paralleller till det korthuggna slutet **in · oyniotr** (»och Önjot») i Österfärneboinskriften. Det kan anföras otvetydiga exempel på att runristare, då de signerade sina verk, kunde utelämnat predikatet i signatursatsen, alltså låta verbet vara underförstått. Så gör ristaren *Ingulfr* på en av sina ristningar, nämligen på U 1075; inskriften är där endast signerad med ristarnamnet. Också *Øpir* utelämnar predikatet vid ett par tillfällen och avslutar inskrifterna enbart med **in · ubir**; se U 961 och U 970.

Av betydelse för frågan om hur **in · oyniotr** på Österfärnebostenen skall uppfattas är att konjunktionen **in** (*en*) har använts, ej **auk** (*ok*). Man tycks ha förbisett, att konj. *en* här använts för att förbinda två *satser*. Om Önjut hade varit »en annan släkting, som deltagit i stenens resning», skulle ristaren utan tvekan ha använt konj. *ok* framför »släktingens» namn.

Slutligen kan det i detta sammanhang framhållas, att Gs 1 är en framstående runmästares verk. Redan Celsius kallar den »En wacker sten» och Brate konstaterar, trots att han endast hade avbildningen i *Bautil* att gå efter och sålunda ej kunde iakttaga den utmärkta huggningstekniken och slingornas mjuka rörelser på stenytan: »Runstenen är rikt sirad, har ett kors, som brukas av Fot och Torgöt och en slinga, som erinrar om den hos Tälve, alltså en ristning med avgjort uppländskt skaplynne.» Rundjurets huvud är ovanligt utdraget, ögat är snett och långsträckt. Huvudet har nacktofs och mycket lång nosflik. Stjärten, där inskriften börjar, har formats som en avsmalnande fot.

Det behöver enligt min uppfattning ej råda något tvivel om att **in · oyniotr** är en signatursats med underförstått predikat [**risti**]. Man kan däremot vara förvånad över att – åtminstone hittills – icke någon annan runsten har kommit i dagen som har signerats av den framstående mästaren Önjut.

Namnet *Øyniutr* har tydligen varit mycket ovanligt; Österfärnebostenen ger oss nämligen det enda alldeles säkra belägget på detta namn. Ytterligare ett belegg kan emellertid, enligt min mening, en försvunnen småländsk runsten erbjuda (Sm 140). Enligt en teckning av Ulf Christofersson hette den som reste stenen **eun : iutr**. Denna runföljd har enligt R. Kinander »troligen varit **kunmutr Gunnmundr**»

(se *Smålands runinskrifter*, 1935–1961, s. 287). Det torde ligga närmare till hands att uppfatta namnet som *Øyniutr*. Båda namnlederna är väl kända element i mansnamn från vikingatiden.⁴

Också inskriftens två andra personnamn har uppenbarligen varit ytterst sällsynta. Den som lät resa stenen har hetat **sníolauk**, vilket icke kan vara något annat än kvinnonamnet *Sníolaug*, 'Snölög'. Namnet är eljest helt okänt i nordiska runinskrifter, men det är känt i isländska källor från medeltiden. Förleden ingår i ett mansnamn **snaybiarn**, 'Snöbjörn', på en runsten i Malsta kyrka (U 559);⁵ den förekommer också i ett flertal andra isländska namn, t. ex. *Snæfríðr*, *Snækollr* och *Snæulfr*.

Österfärnebostenen är rest till minne av Snölögs man **uilef** (ack.). Detta mansnamn, *Vilæifr*, är eljest icke belagt i de svenska runinskrifternas rika namnförråd. Belägg saknas också i Vitterhetsakademins personnamnsarkivs samlingar av Sveriges medeltida personnamn. Däremot är namnet känt från västnordiskt område, men har tydligen också där varit sällsynt; se E. H. Lind, *Norsk-Isländska dopnamn* (1905–1915) sp. 1080 (*Véleifr*). Namnet förekommer troligen också i en medeltida runinskrift i Selby kyrka: se *Norges innskrifter med de yngre runer* bd 5 (1960) s. 26.

Som ovan i annat sammanhang har framhållits är Gs 1 ristad av den skicklige, eljest okände runmästaren Önjut. Han torde ha varit verksam någon gång under tiohundralets senare hälft.

2. Österfärnebo kyrka

Pl. 1

Litteratur: B 1092. I. 1045. Ransakningarna 1669 och 1684 (F 1 9:5, KB; tryckt i Ransakningar efter antikviteter vol. 1, 1960, s. 173 och 183); Ulf Christofersson, Gästerikelandz Antikviteter (F 1 7 b, KB) nr 9; J. Peringskiöld, Monumenta 5 (F h 5, KB); E. Alrot, De Gestricia, Pars prior (diss. O. Celsius, 1720) kap. III, § VII s. 37 f.; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 47; Förteckning av Gestrikelands Runesténar (Coll. Nordin. N 73 UUB); N. J. Ekdahl, Samlingar A 14 Db (ATA), Berättelse till Vitterhetsakademien om de Wettenskapliga Forskningsresor, som blifvit företagne åren 1827–1830 i Norrland, uppsatt och afgifven 1833 (ATA, Norrländska saml. II H); C. Sæve, Brev till P. A. Sæve den 25/9 1851 (G 267, UUB); L. E. Åhrman, Beskrifning öfver Provinsen Gestrikland (1861) s. 143; C. F. Wiberg, Berättelse öfver Antikvariska Forskningar i Gestrikland år 1864 (ATA), s. 21 (tryckt i utdrag under rubriken »Antikvariska undersökningar» i Meddelande af Gestriklands Fornminnesförening 1889–1890); K. Hj. Kempff, Bild- och runstenen i Ockelbo (1887), s. I, VII (not), XVII; S. Bugge, Studier over de nordiske Gude- og Heltesagns Oprindelse (1881–1889), s. 506; E. Ihrfors, Gestricia sacra (ATA), s. 30; E. Salvén, Bonaden från Skog (1923), s. 144; Sverige (utg. av O. Sjögren) bd 6 (1924), s. 201; H. Schück, Två Sigurdsristningar (i: Fornvännen 1932), s. 257 f.; V. Lindholm, Öster-Fernebo sockens krönika (1932), s. (60), 77 f.; K. Hedlund, Gestrikländska bildstenar (i: Gefle Dagblad den 15/12 1932), Österfärnebo sockens fasta fornlämningar (i: Gefle Dagblad den 24/8 1933); E. Bellander, Gästriklands järnåldersbebyggelse 1 (Från Gästrikland 1938), s. 37, 38, del II (Från Gästrikland 1944) s. 48; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering 1945 (ATA), Skrivelser till riksantikvarieämbetet den 23/9 och 1/10 1976 (ATA); P. Gjørder, Norske pryddører (1952); E. Ploss, Siegfried-Sigurd, der Drachenkämpfer (1966), s. 101; M. Blindheim, Fra hedensk sagnfigur til kristent forbilde (i: Den iconographiske post Nr. 3, 1973), s. 9, 18; E. Bergendahl Hohler, Sigurd og Valkyrien på Hindarfjell (i: Den iconographiske post Nr 3., 1973), s. 29 f.; Gefle Dagblad den 13/10 1976; Skrivelse från riksantikvarieämbetet till kyrkorådet i Österfärnebo den 31/1 1977 (ATA); Sandvikens Tidning den 9/9, 23/9 och 25/10 1977; A. Östnäs, Den återfunna runstenen i Österfärnebo (i: Från Gästrikland 1979), s. 73 f.

Äldre avbildningar: Ulf Christofersson, teckning 1690 i a. a. (återgiven av Schück i a. a. s. 264, av Ploss i a. a., Tafel 15 nr 18 och av E. Bergendahl Hohler a. a. s. 31); Hadorph och Christofersson, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 1092), återgivet i Bellander a. a. s. 37; Celsius, teckning av inskriften år 1726; Ekdahl, teckning (ATA); Gefle Dagblad, foto den 13/10 1976; Sandvikens Tidning den 23/9 och 25/10 1977.

⁴ Mansnamn på *-niutr* är endast kända från nuvarande svenskt område: *Arnniutr*, *Asniutr*(?), *Botniut*, *Guðniutr*, *Gæirniutr*, *Porniutr*, *Sighniutr*, *Vigniutr*, *Viniutr*. Om namn med denna efterled se E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 108 och S. B. F. Jansson, *Mellby kyrkas runsten* (i: *Svenska studier från runtid till nutid*, 1973), s. 14 med not 18.

⁵ U 559 Malsta kyrka har det hittills enda runbelägget på mansnamnet »Snöbjörn». Det andra exemplet, som i *Upplands runinskrifter* del 2 (1943–46) s. 438 anförs på detta mansnamn, skall utgå; belägget härrör nämligen från tidigare, oriktiga läsningar: **sniborn** i st. f. **saibiorn**, *Sæbiorn*. Se a. a. del 3 (1949–51), s. 299 (U 750).